

Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду

На седници Одељења за међународне студије, одржаној 5. септембра 2019. године, констатовано је да је кандидат Дражан Бојић завршио писање докторске дисертације под насловом „Слаба држава и трговина људима у Босни и Херцеговини“. Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 12. 09. 2019. године именована је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације у саставу: проф. др Драган Симеуновић, проф. др Светлана Станаревић, Универзитет у Београду – Факултет безбедности и проф. др Драган Р. Симић.

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих њених чланова Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду подноси следећи:

Извештај о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату

Кандидат **Дражан Бојић** је рођен 1976. године у Добоју. Основну и средњу школу је завршио у Босни и Херцеговини. Дипломирао је на Вишој школи за унутрашње послове у Бањој Луци (2002) и ПИМ Универзитету у Бањој Луци (2006). После тога је студирао мастер студије, смер међународна безбедност, Факултет политичких наука, Универзитет у Београду, и успешно одбранио мастер рад на тему „Мјесто и улога Босне и Херцеговине у броби против трговине људима као безбједносне пријетње“.

Докторске студије је уписао на Факултету политичких наука – смер Међународне и европске студије – у новембру 2011. године и положио све испите уочи израде и одбране доктората.

Као полицијски службеник МУП-а Републике Српске, колега Дражан Бојић је кроз своје професионално ангажовање учествовао у великом броју националних и међународних конференција, округлих столова, форума и семинара из области безбедности као учесник и предавач/модератор (Босна и Херцеговина, Сједињене Америчке Државе, Египат, Холандија, Мађарска, Бугарска, Италија, Азербејџан). У наведеним ситуацијама, кандидат је присуствовао као представник институција Републике Српске на националном нивоу и као представник Босне и Херцеговине на међународном нивоу. Поред активног професионалног рада у Министарству унутрашњих послова Републике Српске, Дражан Бојић је додатно био именован од стране Министарства безбедности Босне и Херцеговине као члан „Ударне групе за борбу против трговине људима и организоване илегалне миграције у БиХ“ испред Републике Српске на мандат од 4 године, при Тужилаштву Босне и Херцеговине.

Говори енглески језик.

У току сва три степена студија, кандидат Дражан Бојић је стекао неопходна теоријско-методолошка и емпиријска знања из области међународних односа, спољне и безбедносне политике, која су га квалификовала да успешно обави истраживачки рад у циљу израде докторске дисертације. Ангажовање у оквиру постојећег безбедносног професионалног рада на нивоу Републике Српске и Босне и Херцеговине и учешћа на међународном нивоу из области безбедности, обезбедили су му неопходна искуства и материјал за дубље истраживање феномена трговине људима и слабе државе на примеру Босне и Херцеговине за период од 2004. до 2013. године што представља и временски оквир овог истраживања.

Објављени радови кандидата:

- **Дражан Бојић**, *Трговина људима у земљама Западног Балкана као безбједносна пријетња и фактор успоравања евроинтеграција*, у: Драган Р. Симић, Ур., Интеграција Западног Балкана у мрежу глобалне безбедности, Удружење за студије САД у Србији, Чигоја штампа, Београд, 2011, стр. 351-373.,

- **Дражан Бојић**, *Ефикасност Министарства унутрашњих послова Републике Српске у борби против трговине људима, Безбједност полиција грађани*, Часопис Министарства унутрашњих послова Републике Српске“ број 3-4/13, Бања Лука, 2013, стр. 181-194.,
- **Дражан, Војић**, *Normative definition of the criminal offence of Human Trafficking in the Criminal Legislation of Bosnia and Herzegovina*, Thematic Conference Proceedings of International Significance, Tom I, Academy of Criminalistic and Police Studies, 2016, Belgrade, pp. 545 – 558.
- **Дражан, Бојић**, *Корелација слабе државе и структуралних фактора у опстанку и ширењу трговине људима као транснационалне безбједносне пријетње, Безбједност-Полиција-Грађани*, Министарство унутрашњих послова Републике Српске, 2016, Бања Лука, стр. 257 – 271.
- **Дражан, Војић**, *Political security in Bosnia and Herzegovina twenty years after the Dayton peace agreement*, Thematic Conference Proceedings of International Significance, Tom II, Academy of Criminalistic and Police Studies, 2018, Belgrade, pp. 371-383.

Текстови у новинским и другим часописима

- *Педофилија потцијењен злочин – Психичко убиство дјетета*, Нови Репортер бр. 328/24, 2009, стр. 24-26;
- *Трговина људима у Републици Српској све већи проблем али и уносан посао*, Вечерње Новости, 14.05.2009.;
- *Све је више жртава из БиХ*, Блиц, Београд, 14.05.2009.;
- *Малољетнице све чеиће жртве*, Дневни Аваз, Сарајево, 14.05.2009.;
- *Проституција и путем кућне доставе*, Независне Новине, Бања Лука, 24.05.2009., стр. 10-11.

2. Основни подаци о докторској дисертацији

Докторска дисертација кандидата Дражана Бојића под називом „Слаба држава и трговина људима у Босни и Херцеговини“ написана је на 276 страна стандардног формата заједно са списком коришћене литературе.

Дисертација садржи девет основних поглавља – „Увод“, „Методолошки приступ предмету истраживања“, „Савремене теорије безбједности и међународних односа“, „Теоријски приступ о трговини људима“, „Теоријски концепти државе у теорији међународних односа“, „Држава Босна и Херцеговина након СФРЈ“, „Босна и Херцеговина и трговина људима у периоду од 2004. до 2013.године“, „Карактеристике слабости – крхкости Босне и Херцеговине и њихова теоријска препознатљивост“ и „Закључак“.

Докторска дисертација кандидата Дражана Бојића представља заокружену целину у научном, стручном и методолошком смислу. Закључци дисертације су поткрепљени ваљаном аргументацијом. Основна теоријска и практична полазишта заснована су на обимној литератури и бројним изворима. Кандидат је користио научне и стручне радове страних и домаћих аутора, званична документа која описују и дефинишу безбедносна питања из области трговине људима и саме државе Босне и Херцеговине, као и медијске изворе и друге домаће и међународне документе.

3. Предмет и циљ дисертације

Предмет дисертације колеге Дражана Бојића је држава Босна и Херцеговина у контексту „слабе државе“ која је као таква погодна за развијање и ширење транснационалних безбедносних претњи, у овом случају *трговине људима*. Претпоставке од којих се полази јесте да, држава БиХ као слаба држава погодује за развијање и ширење трговине људима на националном и међународном нивоу а главни циљ рада јесте да се објасни на који начин слабост државе БиХ ствара те услове. Одговор који аутор нуди у овом раду је на нивоу лоше законодавне, извршне и судске политике која се примењује против феномена трговине људима, а као узрок тако створеног стања, препознаје се послератна конструкција БиХ којом је успостављена политичка констелација и структура

данашње државе БиХ. Колега Дражан Бојић свој рад базира на теоријским поставкама које указују да слабе државе са постконфликтним контекстом у којима није успешно извршена обнова државних институција, погодују ширењу транснационалних безбедносних претњи – трговине људима. Другим речима, у одмеравању капацитета слабе државе и политичке воље-преданости државе да стварно испоручи тековине које доводе до ефикасности државе. **Као просторно одређени предмет истраживања, кандидат је обухватио простор Босне и Херцеговине. Временско одређење предмета истраживања обухвата раздобље од 2004. до 2013. године.**

Циљ овог истраживања кандидата Дражана Бојића је био да се опише, истражи и објасни шта је то што државу БиХ чини слабом државом те која је узрочно-последична веза, која као таква погодује опстанку и ширењу трговине људима на националном и међународном нивоу. Сходно томе, кандидат је као научне циљеве истакао *научну дескрипцију и научно објашњење.*

Научном дескрипцијом се у истраживању описује како, заправо, изгледа политичка констелација и структура „државе-земље“ БиХ у истраживаном периоду на свим њеним нивоима (ниво државе тј. заједничких органа, ентитетски ниво, кантони, Брчко дистрикт.), те се описује правно-уговорна архитектура на којој је уређена и успостављена данашња БиХ.

Такође, описује се и процес доношења политичких одлука у БиХ којима се уређује законодавна, извршна и судска власт у БиХ као и одлуке којима се дефинише досег и надлежност тих власти. И као одраз фактичког стања, кандидат Дражан Бојић је приступио описивању стања трговине људима за истраживани временски период.

Осим научне дескрипције, циљ је био да се дају и одређена *научна објашњења* којим се настоји одговорити на нека од кључних питања која обухватају суштину истраживања. Нека од важнијих питања су била следећа:

- Да ли се и због чега „Дејтонски мировни споразум“ може сматрати извором постојања данашње нестабилне, нефункционалне, и рањиве државе Босне и

Херцеговине уопште, а што се у коначници негативно одражава и на феномен трговине људима?

- Да ли „Дејтонски мировни споразум“ може представљати одређен потенцијал или основ за изградњу новог консочијалног или другог одговарајућег политичког система у Босни и Херцеговини, који би настао сагласношћу домаћих државотворних субјеката?
- Који су разлози непостојања политичког консензуса у БиХ у погледу изградње функционалне законодавне, судске и извршне структуре, којом би се неутрализовала слабост државе?
- Како постојећи политички систем у Босни и Херцеговини пружа простор за опстанак и ширење трговине људима (и других транснационалних претњи) на простору те државе?
- Због чега и како БиХ као слаба држава шири небезбедност на међународном нивоу?

4. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У складу са предметом и циљевима истраживања, претходним знањем и теоријским оквиром, кандидат је у истраживање кренуо са једном општом и пет посебних хипотеза.

Општа хипотеза

Општа хипотеза полази од следећег: У Босни и Херцеговини је на сцени слаба држава која погодује опстанку и ширењу трговине људима – транснационалних безбедносних претњи. Та слабост државе у БиХ огледа се кроз нехармонизоване и нефункционалне извршне институције које се односе на трговину људима (недефинисане надлежности, различитост закона и кривичних санкција, недостатак кривичног гоњења трговаца људима, слаба заштита жртава, неприхватљиве судске пресуде...), и које као такве, државу БиХ чине слабом што делује повољно на трговину људима. Меритум те слабости може се препознати у нефункционалној послератној структури БиХ насталој на „Дејтонском споразуму“ која се састоји од два ентитета (Република Српске и Федерација

БиХ са 10 Кантона) и Брчко Дистрикта, и коју од њеног настанка, обележавају разни унутрашњи антагонизми између свих страна (национални, религијски....).

Такав унутрашњи несклад у политичком систему, онемогућава постизање консензуса у БиХ у погледу заједничке политике везане за успостављање јединствених законодавних оквира, а тиме и извршних институција, којим би се успоставила функционална владавина права и функционалност институција на читавој територији БиХ. Таква држава („слаба држава без воље и без начина-пута“), ствара повољне услове за унутрашњи опстанак и ширење трговине људима али и претњу на регионалном, односно међународном нивоу.

Прва посебна хипотеза

Нефункционалан институционални систем - У Босни и Херцеговини је присутан нескладан и нефункционалан институционални систем за борбу против трговине људима, што за последицу има јачање присутности трговине људима и све већу експлоатацију и злостављање жртава трговине људима, на шта држава нема довољну снагу да се супростави. Тај негативан тренд се огледа у нехармонизацији домаћих унутрашњих и међународних правних аката, слабости институција које би требале да се на подручју целе БиХ боре против трговине људима и да заштите жртве, те у неприхватљивом и минималном степену кривичног гоњења и судске праксе.

Односно, тај систем се огледа у негативном интеринституционалном односу унутар БиХ, на релацији ентитета (Републике Српске и Федерације БиХ) и нивоа државне власти (заједничких институција у БиХ), јер су новоизграђене заједничке институције на државном нивоу, које су досад изграђене, слабе или су потпуно неизграђене у односу на већ раније постојеће изграђене институције у ентитетима. Снага ентитетских тела у БиХ је доста *de facto* институционализованија и јача, док се *de jure* настоји „створити“ таква јачина за заједничке институције на нивоу БиХ.

Све то заједно онемогућава усвајање и изградњу јединствених и функционалних законодавних, извршних и судских органа који би имали ингеренције на подручју целе државе, чиме би целокупно фактичко стање у БиХ постало функционалније.

Друга посебна хипотеза

Оспоравање земље изнутра - Босна и Херцеговина је у постконфликтном контексту у којем је настала и у којем егзистира. Тај контекст носи са собом једну децентрализовану и нефункционалну земљу без политичког консензуса између свих страна у БиХ, због присуства антагонизма (националног, верског, политичког) који је исте или сличне природе као и непосредно прије започињања рата у БиХ. Такав однос у БиХ још од њеног стварања, не дозвољава постојање, чак ни дијалога, а нити договора око основних виталних питања (Устава) а самим тим и око обнављања и фомирања нових функционалних државних институција кроз законодавну, судску и извршну власт.

Трећа посебна хипотеза

Дејтонски мировни споразум као ненамеравани узрок данашњег стања у БиХ - Скорији темељ и извор који генерише *данашње* слабости државе Босне и Херцеговине датира из 1995. године, потписивањем и прихватањем *Дејтонског мировног споразума*. Дејтонски споразум се појављује као синтеза вишегодишњих преговарачких процеса и арбитража међународне заједнице. Наиме, међународна заједница и свет су имали вољу и жељу да се грађански рат у БиХ заврши, и у томе се и успело. Мировни споразум је потписан од стране свих зараћених страна уз присуство земаља чланица гаранта као *ad hoc* решење како би се обуставило ратно насиље. Рат је заустављен и формирана је „држава – земља“ која је, чини се, по први пут на овим просторима формирана са таквом организационом и политичком констелацијом (Кантони, Ентитети, Дистрикт, Република, Држава).

Међутим, тим споразумом је рат заустављен али није предвиђено формирање и успостављање функционалних институција у БиХ које ће имати пуне ингеренције на унутрашњем и међународном нивоу. Из таквог почетка, данас имамо у БиХ разноликост у успостављању и функционисању институција у БиХ у вези безбедносне политике, односно трговине људима, а у којима су функције и надлежности испреплетени до те мере, да је функционалност и ефикасност у читавом систему неједнака и нефункционална.

Четврта посебна хипотеза

Неопходност реконструкције, уређења и успостављања нове „правне државе – државних јединица“ - Неутрализација слабости државе Босне и Херцеговине у борби против трговине људима, као и уопште у њеном функционисању и постојању на националном и међународном нивоу, могућа је и видљива кроз реконструкцију, обнову и *de facto* успостављање функционалних законодавних, извршних и судских органа на географској територији БиХ, који ће почивати на темељу сагласности конститутивних унутрашњих политичких субјеката у БиХ, односно на темељу њихове сагласности о основним питањима постојања и функционисања државе и друштва, без зависности или утицаја међународног фактора.

Пета посебна хипотеза

Унутрашњи консензус и дијалог у БиХ као услов за неутрализацију слабости државе - У перспективи, унутрашњи консензус између конститутивних политичких и одлучујућих субјеката у Босни и Херцеговини у погледу функционалне будућности уопште, а тиме и по питању трговине људима, тешко је остварив. Разлог томе, налази се у даљој прошлости која се односи на територију данашње Босне и Херцеговине, а која је и у присуству последњих међународних и светских арбитража и креирања политичко-правног концепта кроз Дејтонски споразум задржала свој утицај и улогу у дестабилизацији политичког система у БиХ.

Та садашњост се, у данашњем примеру БиХ може превазићи само у условима када се између унутрашњих конститутивних субјеката постигне сагласност у вези једног, од могућа два пресудна питања, а то је: „да ли се у оквирима данашње државе БиХ прво формирала држава а после тога настале етничке нације у БиХ или су се прије настанка данашње државе БиХ прво формирале етничке нације а након тога је настала данашња БиХ?“. Фокус ове хипотезе се огледа у томе, да је веома тешко очекивати усаглашавање у вези било којег од ових питања, јер би се прихватањем и признањем неког од питања, увек једна страна у БиХ осетила пораженом, и несталом по одређеном питању (губитак унитаризације земље, нестанак ентитета, губитак националног и верског идентитета...). Једна од страна у БиХ тежи да свој етнички статус доведе у водећи положај на начин што

ће посредством одређеног демократског механизма добити превласт у политичком систему или друштву (а тиме и унитаризацију земље). Друга страна тежи да свој статус види у јакој децентрализацији БиХ са улогом конститутивног и равноправног субјекта на свим нивоима, док трећа страна, чврсто задржава своју тренутну јаку позицију аутономије загарантоване Дејтонским споразумом, са тежњом ка сецесији.

5. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

Структура дисертације, састоји се од увода, теоријског дела, главног истраживачког дела, и закључка што све заједно представља укупно девет поглавља без литературе и прилога.

У првом, **уводном поглављу** дат је краћи теоријски осврт и опис предмета истраживања и природа истраживачког проблема. Затим, приказана је основна хипотеза и преглед дисертације по кључним целинама, односно теоријски део, главни истраживачки део и закључак. После увода, кандидат Дражан Бојић **друго поглавље** посвећује методолошком приступу предмета истраживања. У овом поглављу кандидат врши приказ и указује на предмет истраживања, циљ истраживања, општу и посебне хипотезе које су постављене у раду, и на крају, приказује методе које су примењиване током истраживања.

У **трећем поглављу** под називом „Савремене теорије безбједности и међународних односа“ кандидат представља теоријске концепте безбедности из области реализма, либерализма и критичких приступа у студијама безбедности. У овом поглављу, кандидат је дао преглед кључних савремених теорија безбедности и међународних односа које у свом центру пажње имају безбедност.

Четврто поглавље, насловљено као „Теоријски приступи о трговини људима“, усмерено је на историјски осврт самог настанка трговине људима и етимологију значења појма трговине људима. Осим тога, кандидат се у овом поглављу бавио и појмовима који представљају основе феномена трговине људима. У погледу дефиниција трговине људима,

кандидат је представио теоријске дефиниције и међународно-правне дефиниције које произилазе из међународних докумената као што су конвенције и протоколи. На крају овог поглавља, кандидат Дражан Бојић посвећује пажњу разлици између феномена трговина људима и илегалне миграције.

У петом поглављу под називом „Теоријски концепти државе у теорији међународних односа“ кандидат се бави савременим теоријским поставкама/дефиницијама државе које се класификују као јаке, слабе, неуспеле, крхке и урушене државе. Меритум пажње у овом поглављу, кандидат Дражан Бојић задржава на дефиницијама слабих и крхких држава. Разлог томе јесте тај, што сам назив и предмет истраживања полази од претпоставке која се базира на слабој држави. Осим тога, кандидат је кроз теоријско представљање ових категорија држава указивао и на потенцијалне теоријске препознатљивости у односу на пример државе Босне и Херцеговине.

Шесто поглавље је насловљено као „Држава Босна и Херцеговина након СФРЈ“ у ком кандидат представља осврт на хронологију настанка државе Босне и Херцеговине кроз приказ Општег оквирног споразума за мир којим се дефинише њен састав, уређења и надлежности. Затим, у овом поглављу кандидат се бави анализом и приказом политичког система у држави који је постојан на више нивоа, затим анализом и приказом нормативне уређености самог феномена трговине људима у тој држави и анализом и приказом безбедносних и тужилачких органа у Босни и Херцеговини. Кандидат Дражан Бојић, у овим поглављем указује на узрочно последичне везе између политичке констелације Босне и Херцеговине која је успостављена након рата и стања трговине људима у Босни и Херцеговине у истраживачком периоду.

Седмо поглавље, под називом „Босна и Херцеговина и трговина људима у периоду од 2004. до 2013. године“, представља истраживачки део. Наиме, кандидат Дражан Бојић у овом поглављу анализира и представља све формалне субјекте у систему борбе против трговине људима и у заштити жртава трговине људима. Затим, сходно истраживачким питањима, кандидат представља истраживачку грађу и истраживачке резултате који се односе на, пре свега, положај Босне и Херцеговине у процесу трговине људима са

одређењем статуса земље као земље извора, транзита или крајње дестинације. И као крајњи део овог поглавља, кандидат описује стање у области идентификације жртава трговине људима, кривичног гоњења трговаца људима и судске праксе према трговцима људима у Босни и Херцеговини. У овом поглављу, кандидат је недвосмислено апострофирао на одређена стања и чиниоце који се препознавају као узроци и последице негативног стања борбе против трговине људима у Босни и Херцеговини.

У осмом поглављу, под називом „Карактеристике слабости – крхкости Босне и Херцеговине и њихова теоријска препознатљивост“, кандидат Дражан Бојић описује и објашњава обележја слабости државе Босне и Херцеговине у сегменту борбе против трговине људима која су током истраживања препозната и идентификована. Осим тога, кандидат се у овом поглављу усредсређује и на препознате узрочности које генеришу те слабости Босне и Херцеговине, пре свега, у борби против трговине људима. Међутим, оно што заслужује пажњу у овом поглављу јесте то, што кандидат Дражан Бојић врши осврт, с једне стране, на основну хипотезу и добијене истраживачке налазе, и с друге стране, на представљене теоријске поставке о слабој и крхкој држави, где указује да се полазна хипотеза о Босни и Херцеговини као слабој држави може делимично прихватити, из разлога, што истраживачки налази и теорија говоре да се Босна и Херцеговина више налази у оквирима крхке државе.

У деветом поглављу, кандидат Дражан Бојић представља **закључак** у којем даје завршно сагледавање на основу резултата истраживања и претходно постављених хипотеза, а које нам говори о узрочно-последичним везама између кључних фактора који доприносе постојећем стању Босне и Херцеговине у сегменту борбе против трговине људима. Такође, закључак садржи и предвиђање које нам говори о потенцијалним корацима који би могли довести до неутрализације постојећих безбедносних слабости које су на сцени у држави, у домену политике борбе против трговине људима, али и у свим другим сферама друштвеног и политичког деловања државе.

6. Методе које су примењене у истраживању

Као основну опште-научну методу, кандидат је користио „хипотетичко-дедуктивну методу. Ова метода је коришћена да се повеже стање државе и трговине људима у Босни и Херцеговини са појавама и узроцима који су претходили и представљали један од основа за постојећи тренд трговине људима.

Као другу општенаучну методу, кандидат је користио статистичку методу као индуктиван закључак и за откривање чинилаца који имају и свој квантитативни израз у облику нумеричких података, посредством којих се долазило до квантитативних својстава, односа, чинилаца манифестованих појава, њихових делова и елемената у вези самог предмета истраживања.

Осим општенаучних метода, кандидат Дражан Бојић је користио и неколико основних метода и то: индукцију, класификацију, анализу и синтезу, апстракцију и конкретизацију, специјализацију и генерализацију. Прикупљање података је било условљено индикаторима који су коришћени у истраживању за проверу хипотетичког става, па је као најадекватнија метода била одређена метода *анализе садржаја* којом су обрађени сви писани извори. Циљ анализе садржаја радних докумената је био да се аналитички идентификују и изведу емпиријски подаци и вредности којима су се потврдили или оповргнули аргументи хипотезе. У анализи садржаја докумената пажња је усмерена на све релевантне писане документе и садржаје који су кандидату дали увид у хронологију стварања државе БиХ и њеног унутрашњег институционалног уређења (Дејтонски мировни споразум, Устави БиХ, Републике Српске и Федерације БиХ, хронологија успостављања законодавних, судских и извршних органа, хронологија доношења и усвајања закона који су у вези са трговином људима на ентитетском, државном нивоу и нивоу Брчко дистрикта, хронологија успостављања институција које се баве проблемом трговине људима на ентитетском, државном и нивоу Брчко Дистрикта), као и увид у хронологију и фактичко стање трговине људима у БиХ за истраживачки временски период. У анализи, као примарни документи који су кориштени за црпљење квалитативних и квантитативних података су *Извештаји Стејт Департамента о стању трговине људима*

у Босни и Херцеговини и Извештаји државног координатора за борбу против трговине људима у Босни и Херцеговини.

После анализе садржаја докумената и на основу добијених емпиријских резултата примењена је „техника испитивања *неусмерени научни интервју / научни разговор* извођењем *индивидуалног интервјуа* (један испитаник – један испитивач) а који је по начину општења био *усмено испитивање* по принципу усменог постављања питања и усменог давања одговора у непосредној комуникацији између испитивача (интервјуера) и испитаника“.

Кандидат је интервју реализовао са члановима „Ударне групе за борбу против трговине људима у БиХ и организоване илегалне миграције“, односно са представницима тужилачких и полицијских органа из Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко дистрикта. Затим, интервју је реализован и са представницима невладиног сектора и цивилног друштва из Федерације БиХ и Републике Српске, који такође имају улогу субјекта у систему борбе против трговине људима и заштите жртава трговине људима. Интервју је реализован одвојено са сваким чланом, односно појединцем, појединачно и на основу унапред одређеног плана разговора (листа питања). Садржај плана разговора, односно конципирана питања сачињена су на темељу истраживачких резултата на основу којих су идентификоване потенцијалне слабости које државу БиХ чине слабом. Циљ интервјуа је био да се добије професионално мишљење и став компетентних експерата из свих бранши које се баве проблемом трговине људима у БиХ, после чега су добијени ставови и мишљења постали део одређених делова дисертације.

7. Остварени резултати и научни допринос дисертације

Докторска дисертација кандидата Дражана Бојића испунила је постављена очекивања и остварила задате научне циљеве. Ваљаном аргументацијом заснованом на теоријском оквиру, постављене хипотезе у већој мери су потврђене. Провером хипотеза кандидат Дражан Бојић је извео закључке које је сумирао у завршном поглављу рада.

Реализацијом теоријског али и емпиријског (практичног) приказа, кандидат је постигао научни али и друштвени циљ истраживања.

С обзиром да је циљ истраживања био да се објасни шта је то што државу БиХ чини слабом државом те која је узрочно-последична веза, која као таква погодује опстанку и ширењу трговине људима на националном и међународном нивоу, кандидат је кроз научну дескрипцију и научно објашњење дао адекватне одговоре.

Научном дескрипцијом, кандидат је описао како, заправо, изгледа политичка констелација и структура „државе-земље“ БиХ данас на свим њеним нивоима (ниво државе тј. заједничких органа, ентитетски ниво, кантони, Брчко дистрикт.), те је сагледана правна-уговорна архитектура на којој је уређена и успостављена данашња БиХ.

Такође, описан је и процес доношења политичких одлука у БиХ којима се уређује законодавна, извршна и судска власт у БиХ као и одлуке којима се дефинише досег и надлежност тих власти, а као одраз фактичког стања описано је стања трговине људима у истраживаном временском периоду.

Кроз научно објашњење, кандидат је одговорио на нека од кључних питања постављених на почетку истраживања. Колега Бојић је кроз истраживање препознао Дејтонски мировни споразум као делимичан извор постојећих нефункционалности и рањивости Босне и Херцеговин, који се рефлектују и на сам систем борбе против трговине људима у Босни и Херцеговини. Међутим, кандидат овај узрок оцењује као ненамераван од стране међународне заједнице и уочава и позитивне стране истог документа, са потенцијалном могућности да се у будућности користи као основ за надоградњу или промену политичког система у Босни и Херцеговини.

Као узроке непостојања политичког консензуса у Босни и Херцеговини а што се негативно рефлектује на борбу против трговине људима, кандидат Дражан Бојић их препознаје још у даљој прошлости (још од распада Југославије) који се огледају у антагонизмима на верском, националном и политичком нивоу и који су и данас, у незнатно мањој или већој мери, присутни у Босни и Херцеговини.

Осим наведеног, у дисертацији је истакнуто да Босна и Херцеговина с препознатим статусом, представља потенцијалну опасност, како за опстанак трговине људима на нивоу државе, тако и за ширење ове појаве и на земље у региону и шире.

Међутим, кандидатова дисертација је поред научног доприноса, пружила и одређен степен друштвене оправданости која пружа могућности за даљу примену. Наиме, држава Босна и Херцеговина се, с једне стране, доживљава као успешна међународна мисија која је реализована учешћем међународног фактора јер је довела до прекида рата, успостављања дијалога и потписивања мировног споразума у Дејтону, односно Паризу. С друге стране, та се држава сматра неуспехом јер је наведеним мировним споразумом само окончан рат, што се позитивно доживљава, док данашње стварно унутрашње стање државе преживљава само на основу константног присуства међународног фактора који свакодневно добија улогу међународног интервенционизма према одређеним политичким фракцијама унутар БиХ, што оправдано говори да опстанак такве државе није обећавајући јер не постоји унутрашњи дијалог и спремност за тако нешто. Другим речима, о питању државе Босне и Херцеговине постојале су одређене дебате у вези стварног узрока који је довео до таквог статуса државе, како унутар земље тако и шире, али без конкретног научног указивања или транспарентног приказивања тог узрока од стране политичке праксе (пре свега, међународног фактора).

Имајући у виду све претходно наведено, друштвена корисност ове дисертације огледа се у томе, што резултате истраживања могу искористити заинтересоване стране (које се баве овом материјом) за боље и конкретније упознавање феномена слабе - крхке и трговине људима. Овде се посебно истиче ближе упознавање са новијим „идентитетом“ државе („слабе државе без воље и без начина-пута“). И на крају, друштвени допринос ове дисертације огледа се у представљању сложености БиХ на примеру феномена трговине људима и *de facto* и *de jure* аргументе који представљају хронологију настанка слабости - крхкости државе. Ти аргументи могу имати практичну употребљивост за појединце, групе или организације које су део политичког живота у Босни и Херцеговини, али и за оне факторе (изван граница БиХ) који имају, или могу имати, утицај и улогу у политичком и друштвеном животу БиХ.

7. Закључак

1. На основу изведеног истраживања, може се тврдити да је кандидат показао смисао за научно-истраживачки рад и продубљено разумевање трговине људима као безбедносне претње у корелацији са слабом - крхком државом. Одабрана тема докторске дисертације је актуелна, научно потребна, друштвено оправдана и у складу је са до сада показаним научним интересовањем и способностима кандидата Дражана Бојића и његовог професионалног опредељења. Дисертација представља самосталан истраживачки рад о односу државе и трговине људима као безбедносне претње.

2. У дисертацији је приметна амбиција кандидата, како у погледу научних циљева, тако и у погледу схватања друштвене потребе да се истражи предмет дисертације. Реч је о истраживању које може бити од научне и шире друштвене користи и подстицај за даља научна истраживања која би унапредила постојећи ниво систематизованих сазнања о самој безбедносној претњи.

3. Структура садржаја дисертације поштује принципе општости и конкретизације истраживања и начела прецизности, реалности и ограничења. Она омогућава свођење предмета истраживања у научно прихватљиве оквире за спознају и одређење појава, и приказ резултата истраживања. Садржај предмета дисертације је правилно структуриран, те омогућава реализацију постављених циљева.

4. Предметно истраживање је засновано на приложеној научној и стручној литератури савремених териоја безбедности и међународних односа и литератури о трговини људима, емпиријским подацима званичних међународних и домаћих институција и отворених извора релевантних фактора и субеката у систему борбе против трговине људима и заштите жртава трговине људима. Оно што чини богатијим ово научно истраживање јесте и спроведено интервјуисање са релевантним и одговорно позиционираним појединцима владиних и невладиних организација и цивилног сектора у БиХ који су део система борбе против трговине људима и заштите њених жртава (ниво заједничких институција, ентитетски ниво и ниво Брчко дистрикта). Све наведено представљало је одличну основу

за израду докторске дисертације, што учвршћује закључак Комисије о свеобухватној и исправној методолошкој усмерености кандидата.

5. Постигнути резултати истраживања кандидата Дражана Бојића представљају важан допринос, како у смислу ваљаног обухвата теме, тако и у стварању могућности њеног даљег и још дубљег сагледавања.

Анализом и критичком оценом докторске дисертације, Комисија закључује да је дисертација кандидата Дражана Бојића написана у складу са усвојеном пријавом и одобрењем Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду. На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије оцењују да докторска дисертација кандидата Дражана Бојића представља самостално научно дело, па су се у складу са тим стекли сви неопходни услови за њену јавну одбрану.

У Београду, 29. октобра 2020. године

Комисија:

1. проф. др Драган Симеуновић, члан

2. проф. др Светлана Станаревић, члан

3. проф. др Драган Р. Симић, ментор